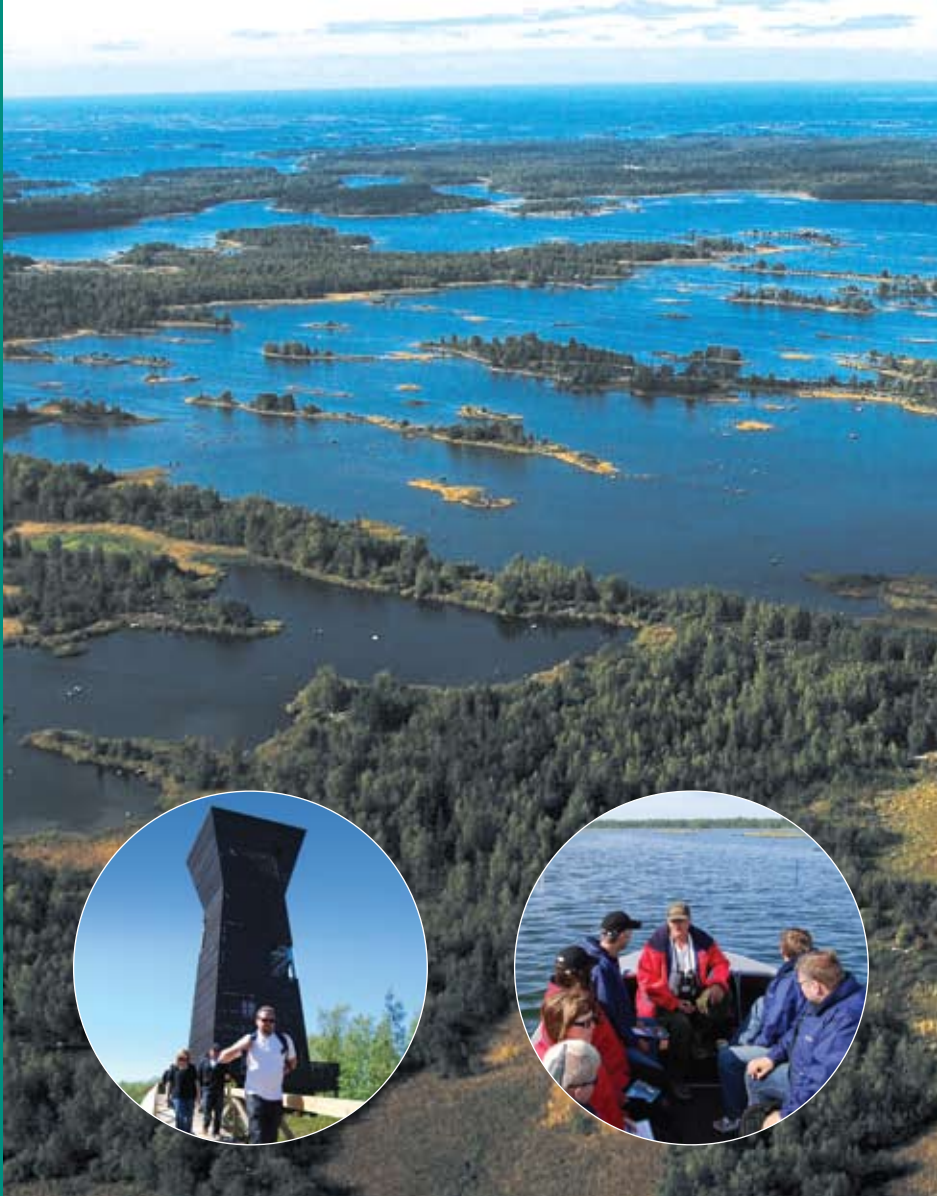

Kvarkens Skärgård Världsarv

Merenkurkun saaristo Maailmanperintökohte

Svedjehamn

Dagens landskap i skärgården är ett resultat av den senaste istiden. Det geomorfologiska särdrag som gör Kvarkens skärgård unik är de imponerande De Geer -moränerna, eller "tvättbrädesmoränerna", som visar den gradvisa avsmältningen av inlandsisen. De Geer -moränerna är välformade, representativa, och de förekommer i svärmar i området.

Mitt i världsarvet vid Svedjehamn i Björköby syns de långsmala moränerna som långsträckt parallella ryggar som dyker upp ur vattnet med jämna mellanrum. Att fardas med båt i området är ett sant äventyr. Vandringslederna i Björköby går ställvis längs med och tvärs över De Geer -moräner.

Senaste är invigdes utkilstonet Saltkäret, som erbjuder utsikt över den unika världsarvskärgården.

Svedjehamn

Nykyrävän saaristomaisema on viimeisimmän jääkauden tulos. Geologinen ominaisuus, joka tekee Merenkurkun saariston ainutlaatuisiksi, on edustavien De Geer -moreeniin esiintymisen. De Geer -moreeniin, tai "pyykkilautamoreeniin", kuvastavat mannerjään asteittaista sulamista. De Geer -moreenit ovat poikkeuksellisen hvin muodostuneita ja edustavia, ja esiintyvät röykkiöissä alueella.

Björköbyn Svedjehamin alueella keskellä maailmanperintöaluetta, moreenit näkyvät selvästi merestä nousvina sivuttaisina pitkinä harjoina. Veneellä liikkuminen alueella on todellinen elämys. Björköbyn vauellseittien varrella on hienoja moreeneja ja reiteillä pääsee jopa patikoimaan niiden ylitse.

Viime vuonna vihittiin käyttöön Saltkäret-niminen näköalatorni, joka tarjoaa näköalan ainutlaatuiseen maailmanperintösaaristoon.

Stenarnas rike

Enligt en sägen uppstod Kvarkens skärgård när jätten Finn blev utdriven från Sverige. Finnubben, som han kallades, tog en stor skinn säck och fyllde den med stenar och begav sig över Kvarken för att finna ett nytt land där han kunde slä sig ned. Då han kommit halvvägs över Kvarken, gick det hål på säcken och stenar började falla ut. Av dessa stenar bildades Valsöarna och de många skär och holmar som finns i området. Då jätten kom fram till det ställe som idag kallas Panike, brast hela bottnen på säcken och alla stenar föll ur. Jätten blev arg och kastade stenarna omkring åt alla håll. Av dessa stenar bildades de otaliga holmar, klippor och skär som syns idag.

I Bergö skärgård hamnade tydligen en hel av stenarna eftersom stora delar av området utgörs av "stenärkar till havs", svärtfångliga såväl med båt eller till fots.

För sjöfartens bästa

På medeltiden började de viktigaste fardererna i Finland märkas ut. Man använde spior, träremmare och tunnor i form av bojar.

Vattnen i Kvarken är steniga och fulla med farliga grund. Farleden till Vasa hamn började vid Molpehällorna och därför uppfördes 1668 Bottniska vikens första båk. Båken var en sk vipphy som försågs med belysning och bemannades från 1681. Båken med fyrvaktare fanns på plats till augusti 1808, då ryska soldater övermannade den sista fyrvaktaren och förstörde båken.

En replik av vipphyen uppfördes på samma plats år 2001 och finns bredvid naturstigen på Molpehällorna.

Björkögrundin

Meriliikenteen parhaaksi

Suomen tärkeimpiä vesireittejä alettiin merkitä keskiajalla. Merkitsemisesä käytettiin piiruja, puisia reimareita ja poijuina tynnyreitä.

Merenkurkun vedet ovat kivisiä ja täynnä vaarallisia kareja. Vesireitti Vaasan satamaan alkoi Moikkipästä ja siksi sinne rakennettiin 1668 Pohjanlahden ensimmäinen poiki. Poiki oli ns. vipumajakka joka valaistiin ja miehitettiin vuonna 1681. Poiki ja majakanvartija pysyivät Moikkipäällä etoukuhun 1808 asti, jolloin venäläiset sotilaat voittivat viimeisen majakanvartijan ja tuhosivat poikin.

Poikin kopio rakennettiin samalle paikalle vuonna 2001 ja se löytyy Moikkipään luontopolun varrelta.

Valsöarna / Valössauret

Mickelsöarans naturstation

I dag är det möjligt att besöka och övernatta ute i den yttersta skärgården i Forststyrelsens naturstationer, som utvecklets för rekreatiönsändamål.

- I Mickelsöarans naturstation finns ett sommarcafé, som betjänar besökare under högsäsong
- På området och öarna invid finns det flertal fornlämningar, säsong jungfrudanser och kompass rosor, som har att göra med fiske och sjöfart.
- I Kvarken finns även naturstationer på Rönnskär i Bergö samt på Molpehällorna i Molpe.

TERRANOVA

- Kvarkens naturcentrum

Terranova,"det nya landet", skildrar landhöjningen, Kvarkens natur och naturskyddsområdet samt ger information om områdets möjligheter till naturaktiviteter och naturturism. Terranova finns i anslutning till Österbottens museum i Vasa.

Med kunbetejningen får du information om Kvarkens natur, naturskyddsområden och utflyktsmål.

Terranovas permanenta utställning visar landhöjningen och naturen i Kvarckenregionen. I auditoriet kan du se filmen "Istidens spår", som presenterar istiden och hur den påverkat det nuvarande landskapet i Kvarken.

TERRANOVA

- Merenkurkun luontokeskus

Terranova,"det nya landet", kertoo maankohoamisesta, Merenkurkun luonnosta ja luonnonsuojelualaista sekä antaa tietoa alueen luontoharrastus- ja luontomatkailutarjonnasta. Terranova toimii Pohjanmaan museon yhteydessä Vaasassa.

Asiakaspalvelupisteessä saat tietoa Merenkurkun luonnosta, luonnonsuojelualaista ja retkikoh-teista.

Terranovan pysyvän näyttelyn pääteema on maankohoaminen Merenkurkussa. Auditoriossa esitetään "Jääkauden jäljet" -video, joka kertoo havainnollisesti kuinka jääkausi muokkasi Merenkurkun maisemaa.

Världsarvsguider till er service

Det bästa sättet att uppleva Kvarkens världsarvsområde är tillsammans med en kunnig guide.

Tillsammans med en guide kan du vandra längs utmärkt vandringsleder, åka båt, paddla eller t.o.m. åka bil och samtidigt lära dig det som är unikt med Kvarkens skärgård.

Viralliset maailmanperintöoppaat palveluksenne

Osaavan oppaan avulla tutustut parhaiten saaristoomme.

Voit käydä merkityillä patikoita- ja vauellureilla, venellä, meloa tai vain liikkua autolla saaristossa ja tehdä havaintoja ainutlaatuista saaristostamme.

Unik skärgård

Landskapet i Kvarken förändras hela tiden. Genom att landhöjningen grundar upp havet och kraftiga havsströmmar och vågor skjör bort fmsedimenten, träder alltjämt nya moränformationer fram. Vägomna bearbetar hela tiden moränformationerna och toppen av holmar som sakta stiger upp ur havet, vilket ger upphov till kullar av kläpparfält och strandvallar. Bakom De Geer -moränvallarna bildas som följd av landhöjningen biologiskt varieringsrika laguner eller flador som vartefter landhöjningen fortgår avsnörs från havet och bildar sk. glasöjor. Den långa strandlinjen, flador och glon samt havets kylände effekt på våren och värmande inverkan på hösten utgör grunden för områdets mångfaldiga växt- och djursamhället.

Ainutlaatuinen saaristo

Maankamara muokkautuu alueella edelleen. Maan-nousu mataloitaa merta, ja alueen voimakkaat havsströmmät ja vågot skjör bort fmsedimenttejä, trädert älltjämt nya moränformationer fram. Vägomna muokkavaat jatkuvasti hiiljaa merestä kohoavien moreeni muodostumien ja pienten mäkien lakiosia, joiden päälle syntyvät rantakivikoita ja rantavallisejoja. Maankohoamisen seurauksena De Geer -moreeniavallien taakse syntyy biomyjärüstöllään monipuolisia laguneita eli fladoja ja lopulta maan kohotessa ns. kluuvjärviä. Runsaas rantavännen määrä, fladat ja kluuvit sekä talven ja kevään kylmä, vastakohtana kesän ja syksyn meren lämmittämä kasvillisilasto ovat pohjana alueen monipuoliselle kasvi- ja eläin-kunnalle.

Fjäder / Hoaiikka

Fisken stiger till sin lekplats / Kalan nousua kutualueelle

Tack vare den mosaikartade skärgården är speciellt fågellivet rikt i Kvarken. Landhöjningen blottar hela tiden nya skär och kobbar medan de större öarna blir skogsbevuxna. I den yttersta skärgården trivs tobisgrisslan, tordmulen, labben och den hotade berganden. Höjdpunkten på ett besök i skärgården är säkert synen av en majestetisk havsörn, som svävar över havet.

Steniga stränderna är mer regel än undantag i Kvarken. Mellan stenarna finns små naturångar, som hålls lågvuxna på grund av isens och vågornas nåtande kraft. Gultätel och strandongentör hör till de växter som är specialister på att erövra ny mark och som inte finns någon annanstans i världen.

Havsvikarna, som småningom förändras till glon och glasöjor, utgör havets barnkammare. I de grunda och varma vattnen trivs mängder av bottendjur och varje vär strömmar oräkneliga mängder abborre, mört, gädda och id upp i dem för att leta.

Mosaikkimäinen saaristo luo erinomaiset olosuhteet rikkaalle linnustolle. Maankohoaminen tuottaa jatkuvasti uusia pieniä kareja ja luotuja samalla kun isommat saaret muuttuvat metsäisiksi. Ulkosaaristossa viihtyvät riskiä, ruokki, merikihu ja myös harvinaistunut lapasotka. Saaristokäynnin kohokohta on varmast näky meren yllä majesteetilisesti iukuva merikotka.

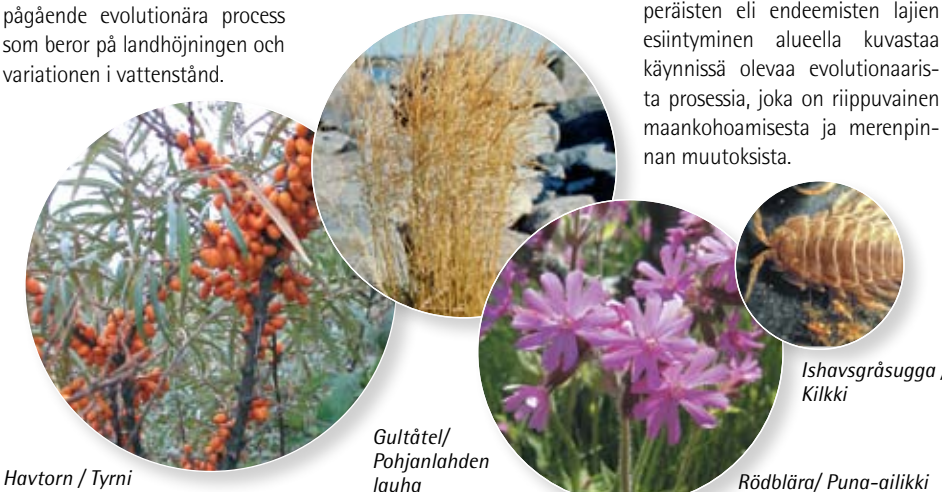
Merenkurkussa kiviset rannat ovat pikemmin sääntö kuin poikkeus. Kivien väliin mahtuu pieniä niittyjä, jotka pysyvät matalakasvusina jään ja aaltojen vaikutuksesta. Pohjanlahdenlauha ja perämerensilmaruoho ovat kasveja, jotka eivät esiinny missään muualla maailmassa ja ovat erikoistuneet valoitamaan merestä pelastuvan maan.

Merenlahdista syntyvät kluuvit ja kluuvjärvet toimivat meren lastenkamarena. Fladojen lämpimissä ja matalissa vesissä viihtyy suuri määrä pohja-eläimiä ja keväisin lukematon määrä ahvenia, särkiä, haukia ja säänyviä nousevat niihin kutemaan.

Jääkauden jäänteet ja endemiset lajit

Alueella on useampia lajeja, jotka ovat peräisin jääkausia ja niiden jälkeisiltä lämpimiltä kausilta. Itämeren rannoille rajautuvia endemisiä lajeja on 24 ja niistä 16 löytyy Merenkurkun saaristosta.

Endemiset lajit ovat sellaisia, joita ei löydy mistään muualta maailmasta. Koto-peräisten eli endemisten lajien esiintymisen alueella kuvastaa käynnissä olevaa evolutionarista prosessia, joka on riippuvainen maankohoamisesta ja merenpinnan muutoksista.

Havortn / Tyrni

Gultätel/ Pohjanlahden lauha

Ishavsgräsugga / Klippi

Rödblåra/ Pana-aiikki

Vad är ett världsarv?

Efter andra världskriget då stora kulturella värden gick förlorade, väcktes tanken på att ge unika objekt och områden ett globalt skydd. 1972 godkändes UNESCOs konvention om skydd av världens kultur- och naturarv.

På världsarvslistan finns i början av år 2011 sammanlagt 911 världsarv fördelade på 704 kulturella världsarv, 180 naturarv och 27 kombinerade världsarv. De finns utspridda i 148 olika länder. Antalet objekt på Världsarvslistan ökar varje år.

På världsarvslistan tillsammans med Kvarken finns områden som Grand Canyon och Yellowstone i USA, Galapagosöarna utanför Ecuador, Stora barriärrevet i Australien, Sumatras regnskogar i Indonesien... Listan kan göras lång.

Grand Canyon, USA

Finlands första och enda geologiska världsarv

Kvarkens landhöjningsskärgård har inskrivits på UNESCOs världsarvslista enligt kriteriet: "Området utgör ett enastående exempel på viktiga utvecklingsstadier i jordens historia omfattande livets ursprung, pågående geologiska processer i bildningen av landformer eller betydelsefulla geomorfologiska eller naturgeografiska former."

De Geer -moränernas bildningsstadier

De Geer -moreeniin syntymavaiheet

Mitä on maailmanperintö?

Toisen maailmansodan jälkeen, kun isoja kulttuurihistoriallisia arvoja menetettiin, heräsi ajatus ainutlaatuisien kohteiden ja alueiden maailmanlaajuudesta suojelamisesta. UNESCOn yleissopimus maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemiseksi hyväksyttiin vuonna 1972.

Maailmanperintöluettelossa on vuoden 2011 alussa yhteensä 911 kohteetta, joista 704 kulttuurikohteetta, 180 luontokohteetta ja 27 yhdistettyä kohteetta. Ne sijaitsevat 148 eri valtioissa. Luetteloon kohteiden määrä kasvaa joka vuosi.

Samaassa maailmanperintöluettelossa Merenkurkun kanssa on kohteita kuten Grand Canyon ja Yellowstone USA:ssa, Galapagossaaret Ecuadorissa, Iso vallirintä Australiassa, Sumatran sademetsät Indonesiassa... Listaa voisit jatkaa vielä pitkälle.

Kvarkenområdets geologiska historia sträcker sig ca 2 miljarder år tillbaka i tiden. I berggrundens utveckling kan man urskilja olika skeden, vilka bidragit till uppkomsten av Österbottens slätt-landskap. Den slutliga finslingningen av dagens landskap gjordes av inlandsisen, som under den senaste istiden täckte stora delar av Nordeuropa.

Jordytan i Kvarken trycktes ner ca 800 m under den upp till 3 km tjocka isens tyngd. I inlandsisens avsmältningsskede för 10 000 år sedan, när iskanten befann sig i det nuvarande Kvarkenområdet, var den dåvarande Österjöns djup nästan 300 meter.

Marken steg när isens tryck lättade i början över en meter i året. Numera är landhöjningen långsammare, ungefär 8–8,5 mm i året. Dessa faktorer skapade tillsammans med inlandsisens verksamhet exceptionella förhållanden, under vilka de brokiga moränformationerna i Kvarken uppkom.

Merenkurkun alueen geologinen historia ulottuu noin 2 miljardin vuoden taakse. Kalliopeän kehityksessä on tunnistettavissa erilliset vaiheet, joiden seurauksena syntyi nykyinen Pohjanmaan tasankoalue. Lopullisen silauksen nykyiselle maisemalle loi viimeisen jääkauden aikana laajan alueen Pohjois-Euroopasta kattanut mannerjäätikkö.

Maankamara Merenkurkussa painui paksuimmillaan noin 3 kilometrisen mannerjäätikön painon alla lomolle noin 800 metrin verran. Mannerjäätikön sulamis- oissa nykyisen Merenkurkun alueella, oli muinaisen Itämeren veden syvyys lähes 300 metrin.

Maa nousi tuolloin voimakkaasti, jopa metrien luokkaa vuodessa. Nykyisin maannousu on hitaampaa, noin 8–8,5 mm vuodessa. Nämä tekijät yhdessä mannerjää-tikön toiminnan kanssa loivat ainutlaatuiset olosuhteet, joiden aikana syntyi nykyisin Merenkurkun saaristossa nähtävillä oleva moreeni muodostumien kirjo.

Kvarken och Höga Kusten

Kvarkens skärgård förklarades sommer 2006 på UNESCOs världsarvslista som en utvidgning av Höga Kusten, vilken inleddes redan år 2000.

Tillsammans bildar Kvarkens skärgård och Höga Kusten en enhastig geologisk helhet, där landhöjningsfenomenet präglar landskapet på ett unikt sätt.

På de två skärgårdsområdena syns spåren av inlandsisen och landhöjningen, som pågått under de senaste tusentals åren, i naturen och i den mänskliga kulturen. Som en följd av den pågående landhöjningen utgör området ett unikt exempel på ett kontinuerligt förändrigt landskap.

I Kvarkens skärgård finns de bästa förutsättningarna för att undersöka landhöjningens följder för en långgrund morän-skärgård, som ligger nära havsnivån.

Landarealen i Kvarkens skärgård ökar årligen med 1 km². Den grunda Kvarckenroskeln kommer att stiga till havsytan om ca 2500 år så att en landförbindelse bildas mellan Finland och Sverige.

Höga Kusten innehar världsrekordet i isotastisk landhöjning: landet har stigit 286 m på 10 000 år.

Fakta om Kvarkens skärgård:

Arean: 194 400 hektar, av vilket 85 % är hav
Kustlinje: 2 416 km
Öar: 5600
Invånare: 2500

Kvarkens skärgård / Merenkurkun saaristo

Merenkurku ja Korkea Rannikko

Merenkurkun saaristo liitettiin UNESCO:n maailmanperintöluetteloon Ruotsin Korkean Rannikon laajuusena. Korkea Rannikko hyväksyttiin jo v. 2000 maailmanperintökohteeksi.

Merenkurkun saaristo ja Korkea Rannikko muodostavat yhdessä geologisen maankohoamismaisan ääripään (korkeus-mataluus) Itämerellä.

Merenkurkun molemmilla puollilla mannerjäätikön jäljet ja viimeisten vuosituhanten aikana tapahtunut maankohoaminen näkyvät luonnossa ja ihmisen kulttuurissa. Jatkuvan maankohoamisen seurauksena alue on ainutkertainen esimerkki maisemasta, joka muuttuu jatkuvasti.

Merenkurkun saaristossa on maapallon parhaat edellytykset tutkia maankohoamisen vaikutuksia matalassa, lähellä merenpinnan tasoa sijaitsevassa moreenisaaristossa.

Merenkurkun saaristossa maa-ala kasvaa 1 km²:n vuosinopeudella. Matala Merenkurkun kynnys Suomen ja Ruotsin välissä saavuttaa merenpinnan n. 2500 vuoden kuluessa ja muodostaa maidon välille maasilian.

Korkea Rannikolla on isostaattisen maankohoamisen maailmanennätys: maa on noussut 286 m 10 000 vuodessa.

Merenkurkun saariston tiedot:

Pinta-ala: 194 400 ha, josta 85 % on merta
Rannikko: 2 416 km
Saaria: 5600
Asukkaita: 2500

Höga Kusten / Korkea Rannikko

Världsarv i Finland

I Finland finns för 2009 sex kulturella världsarv och ett naturvärldsarv.

- Sveaborg (infrödes på UNESCOs lista över världsarv 1991)
- Gamla Raumo (1991)
- Petäjävesi gamla kyrka (1994)
- Verla träsliperi och pappfabrik (1996)
- Sammallaahdenmäki rösgravfält från bronsåldern (1999)
- Struves ketju (2005)
- Kvarkens skärgård (2006)

Suomen maailmanperintökohteet

Suomessa maailmanperintökohteita on 2009 kuusi kulttuuriperintökohteita ja yksi luonnonperintökohte.

- Suomenlinna (liitettiin maailmanperintöluetteloon 1991)
- Vanha Rauma (1991)
- Petäjäveden vanha kirkko (1994)
- Verlan puuhiomo ja pahlvitidas (1996)
- Sammallaahdenmäen pronssikautinen röykkiöalue (1999)
- Struven ketju (2005)
- Merenkurkun saaristo (2006)

